

De københavnske Bankers Udvikling i det sidste Tiaar.

Af

H. Green.

Aaret 1906 har været ualmindelig rigt paa Emissioner. Ikke mindre end 30 offentlige Aktieudbydelser har indtil Midten af Oktober appelleret til det danske Pengemarked. Sammenlagt repræsenterer Emissionsbeløbene lidt over 41 Millioner Kr. Men selv om man fradrager den Del af disse Beløb, som ikke har været tilbudt Offentligheden, fordi den har været tegnet underhaanden, har været forbeholdt Startere ell. lgn., faar man for de nævnte Emissioner et Totalbeløb af Kr. 37,410000. Og dette Beløb repræsenterer endda ingenlunde hele den Kapital, som i 1906 er medgaaet til Stiftelse af nye Aktieselskaber eller Udvidelse af alt bestaaende. Det er nemlig kun de offentlige Udbydelser, her er taget Hensyn til. Ude af Betragtning kan man holde alle Nydannelser, der ikke har appelleret til Offentligheden; thi Interesserne er i disse Tilfælde ofte vanskelige at kontrollere, Beløbene er endvidere ikke særlig betydende og Værdierne har ofte en ret nominal Karakter. Ud fra samme Betragt-

ning kan man bortse fra de Udvidelser, der har fundet Sted i saadanne ikke-offentlige Selskaber. Medregnes maa derimod Udvidelser, der ere foretagne i ældre Selskaber af offentlig Karakter, men som af en eller anden Grund ikke har været offentlig udbudte. Saadanne Udvidelser har i 1906 været foretaget i to Selskaber, og Beløbene, som her er Tale om, bringer det foran nævnte Tal betydeligt op. De to Udvidelser er Privatbankens Forøgelse af Kapitalen fra 27 Millioner til 36 Millioner Kr. og Forøgelsen af Kapitalen i »Det Forenede Dampskibsselskab« fra 18 til 25 Mill. Kr.

Med disse Beløb naar Summen for danske Emissioner i den forløbne Del af 1906 op til 53,410000 Kr. Om kort Tid vil Grundejersbankens ny Emission yderligere forøge Beløbet med 10 Mill. Kr. Ventes kan endnu et Par Emissioner — og med et Par uventede vil man ikke forbaves, om Tallet inden Aarets Udgang naar op til 70 à 75 Millioner.

Ser vi hvorledes dette Tal staar til Tallet for de nærmest foregaaende Aar, finder vi, at dette ene Aar har bragt os Aktieemissioner til et Beløb, der omtrent svarer til Totalsummen for hele det forudgaaende Femaar.

Tallene her er følgende:

1901	c.	2,500000	Kr.
1902	c.	18,000000	—
1903	c.	15,000000	—
1904	c.	9,500000	—
1905	c.	30,000000	—
			<hr/>
			75,000000 Kr.

Det vil ses, at 1906 virkelig, som vi begyndte med at sige, har været et ualmindelig rigt Emissionsaar. Selv om vi tager de stærkt produktive Aar i Midten af Halvfemserne med, vil vi ikke finde noget Aar i de sidste 20 Aar, hvor Kapitalbeløbet for Aktieemissioner er naaet saa højt op som i Aar.

Det kunde nu være et i og for sig baade nyttigt og interessant Studium nøjere at undersøge Karakteren af disse Emissioner, og førte vi Undersøgelserne tilbage til Halvfemserne og saa paa Udviklingen af de Virksomheder, der den Gang — i en noget lignende Periode — saa Lyset, vilde vi faa Stof til adskillige Betragtninger. Denne Brug af Tallene ligger imidlertid udenfor det Omraade, paa hvilket de her er tænkt udnyttede. Vi skal ikke her — hvor fristende end en saadan Opgave kunde være — i Enkeltheder undersøge, hvad de Penge er gaaede til, som i de nævnte Aar har opsummeret sig til de mange Millioner (en Opgave, som ogsaa vilde kræve en langt videre Baggrund); men vi vil ud fra de givne Tal vise, hvad Hovedsummen er gaaet med til. Sagen er nemlig den, at det langt overvejende Antal af det sidste Fem-aars Emissioner har drejet sig om Nydannelser og Udvidelser paa Bankomraadet. Saa stærkt træder dette frem, at et enkelt Aar — 1904 — saa godt som udelukkende bragte Emissioner paa Bankomraadet. Der stiftedes i dette Aar tre nye Banker, Patentbanken, Centralbanken og Islands Bank, mens 7 ældre Banker udvidede deres Kapital. Og ud over dette emitteredes der i det nævnte Aar kun to Aktiebeløb (tilsammen til 900000 Kr.), og heraf var det ene i Virkeligheden gammelt, nemlig de 400000 Kr. Aktier i Københavns

Dampmøller, der i henved 20 Aar havde været deponerede i Privatbanken.

Større Ensidighed er jo ikke vel tænkelig. Gaar vi — for at belyse Forholdet nærmere — de nævnte Tal igennem, viser det sig, at af de forannævnte Emissionsbeløb medgik:

i 1901 af	2 $\frac{1}{2}$ Mill. Kr.	ialt	1 $\frac{1}{2}$ Mill. Kr.
i 1902 af	18	—	12 $\frac{1}{4}$ —
i 1903 af	15	—	11 $\frac{1}{4}$ —
i 1904 af	9 $\frac{1}{2}$	—	8 $\frac{1}{2}$ —
i 1905 af	30	—	23 $\frac{1}{2}$ —

til Nydannelse eller Udvidelse af Banker. Det vil sige, at af de 75 Mill. Kr. er 56 gaaede til Bankformaal. Og tager vi indeværende Aar med og regner med den Totalsum, som i Øjeblikket kan opgøres nøjagtigt, nemlig 63 $\frac{1}{2}$ Mill. Kr., finder vi, at ca. 40 Mill. Kr. heraf angaar Bankformaal.

Disse Tal bærer Vidne om en meget betydelig Udvidelse paa Bankomraadet; det er denne Artikels Formaal at belyse denne i Enkeltheder, og for at faa det fornødne Materiale kan vi nu forlade denne Emissionsstatistik og gaa over til en mere speciel Undersøgelse af de københavnske Bankforhold. Det er da naturligt paa den ene Side at udvide Rammen til at omfatte et Tiaar, og paa den anden Side indskrænke den til kun at angaa København (de foranstaaende Tal omfattede hele Landet).

For 10 Aar siden, altsaa i 1896, fandtes i København følgende Banker, der arbejdede med den vedføjede Aktiekapital. Ordningen er foretaget efter Stiftelsestiden.

1896	Aktiekapital
Nationalbanken	27,000000 Kr.
Private Laanebank	4,000000 —
Privatbanken	12,000000 —
Industribanken	1,000000 —
Haandværkerbanken	298567 —
Landmandsbanken	24,000000 —
Dansk Arbejderbank	63740 —
Handelsbanken	12,000000 —
Den lille Laanekasse	25000 —
Laane- og Diskontobanken	2,000000 —
Detailhandlerbanken	250000 —
	<hr/>
	82,637307 Kr.

Denne Oversigt viser, hvorledes de 4 Hovedbanker den Gang var aldeles dominerende. Med Hensyn til Kapitalen mestrede de tilsammen 75 Mill. af de c. 83 Mill. Foruden Hovedbankerne havde i Virkeligheden kun Private Laanebank og Industribanken synderlig Betydning. Haandværkerbanken stod da lige ved Begyndelsen til den ny Æra, Arbejderbanken var allerede da saa smaat begyndt at forberede den Forandring, der i det følgende Tiaar skulde føre den over i de rene Sparekassers Række. Laane- og Diskontobanken og Detailhandlerbanken havde endnu ingen som helst Betydning; de var begge stiftede Aaret i Forvejen; og Den lille Laanekasse endelig regnedes da endnu ikke for noget rigtigt Bankinstitut.

Ti Aar efter ser Oversigten saaledes ud:

1906	Aktiekapital
Nationalbanken	27,000000 Kr.
Privatbanken	36,000000 —
Haandværkerbanken	1,000000 —
Landmandsbanken	40,000000 —
Handelsbanken	25,000000 —
Laanekassen	1,000000 —
	<hr/>
At overføre...	130,000000 Kr.

Overført . . .	130,000000	Kr.
Laane- og Diskontobanken	12,000000	—
Detailhandlerbanken	12,000000	—
Grundejerbanken	20,000000	—
Frederiksberg Bank	2,000000	—
Revisionsbanken	1,500000	—
Patentbanken	250000	—
Centralbanken	8,000000	—
	<u>185,750000</u>	Kr.

Antallet af Banker er jo ikke væsentlig forøget. Den sidste Tabel har 13 imod den forriges 11. Ud-gaaede er Private Laanebank, som er gaaet op i Pri- vatbanken, hvis Kapital er anført med det fulde Beløb 36 Mill. Kr., hvori er indbefattet Beløbet for Indfrielsen af den overtagne Banks Aktier. Fremdeles mangler Industribanken, som det paa en Generalforsamling i Fjor vedtoges at lade indgaa i Landmandsbanken. Endelig har jeg ladet Dansk Arbejderbank ude af Betragtning, idet den i Følge Skrivelse fra Indenrigs- ministeriet af 13. Febr. 1903 er anerkendt som faldende ind under Sparekasselovens almindelige Forskrifter (ikke længere under de særlige for Banker foreskrevne Reg- ler i Lovens § 11). Nye er Grundejerbanken, Frede- riksberg Bank, Revisionsbanken, Patentbanken og Cen- tralbanken.

Er Antallet ikke syndérlig forøget, er Kapital- beløbet det saa meget mere. Over 100 Mill. Kr. er Summen forøget med i disse 10 Aar. De fire Hoved- banker, der i 1896 raadede over en Kapital paa 75 Mill. Kr., raader nu over en Kapital paa 128 Mill. Kr., d. v. s. en Forøgelse af c. 70 $\%$. Men de mindre Banker, »de andre«, som i 1896 raadede over en Ka- pital af c. 8 Mill. Kr., er forøgede til c. 58 Mill. Kr., d. v. s. over 700 $\%$; og dette Tal passer endda ikke

helt direkte, idet de 5 af de 8 Mill. Kr. er indgaaede i de fire Hovedbanker. Betragter man derfor de nye Banker som et Hele for sig, modsat Hovedbankerne, kan man med nogen Ret anføre Forholdstallene 3 til 58 som Udtryk for den Udvikling, her har fundet Sted.

Mens man i 1896 ved Omtalen af københavnske Bankforhold væsentlig havde udtømt Emnet med Behandlingen af de fire Hovedbanker, staar i 1906 de yngre Instituter som en meget betydelig Faktor, idet de behersker omtrent en Tredjedel af den samlede Aktiekapital i københavnske Banker. Og herved maa det saa endda tages i Betragtning, at Hovedbankernes Virksomhed for de tre Instituters Vedkommende gennem Filialer direkte tager Sigte paa hele Landet, mens ingen af de nye Bankers Virksomhed strækker sig væsentlig udenfor Hovedstadens Grænser.

Fremtiden kan alene give den rette Vurdering af den Virksomhedsudfoldelse, her har fundet Sted. Man maa haabe — og i mange Henseender har man vel ogsaa Grund til at vente — at Frugterne af denne Virksomhed maa blive gode og sunde.

Men nægtes kan det ikke, at den Udvidelsespolitik, som de yngre Banker har ført i de sidste Aar, ikke er uden Betænkelighed, og man er ikke uberettiget til at udtale, at en forsigtigere Fremgangsmaade baade vilde have skabt større umiddelbar Tillid og sikkert ogsaa i Længden vilde have skaffet de enkelte Instituter en mere grundfæstet Position. Skønt Hovedbankerne, der jo har mere end Ærgerrighedsgrund til at holde Førstepladsen, har taget deres store Del af det sidste Tiaars Bankemissioner, begaar man ingen Uretfærdighed ved at give de yngste Instituter Skylden

for den altfor forcerede Stigen af Aktiekapitalerne, som vi i de seneste Aar har været Vidne til. De nye Banker har villet være store; de har endvidere hurtigt villet være store. Ikke alene har den Glorie, som har omgivet de fire Hovedbanker, lokket til Efterfølgelse; de yngre Banker har ogsaa med Skinsyge indbyrdes vaaget over hinandens voksende »Storhed«. Af denne Grund har de hastigt ovenpaa hinanden følgende Udvidelser overfor Omverdenen, undertiden i altfor høj Grad, taget sig ud som Trumf imod Trumf, man har ligesom hørt Dasket i Bordet, mens Tallene steg fra de faa Hundredtusinder til de mange Millioner. Nogle Specialtal fra de foranstaaende Oversigter illustrerer dette.

Blandt de yngre Instituter førte Detailhandlerbanken, der indtager sidste Plads paa den foranstaaende Oversigt fra 1896, i adskillige Aar en meget stille Tilværelse. Den virkede hovedsagelig for de Interesser, som den var stiftet for at varetage og som er udtrykt i dens Navn. Dens oprindelige Kapital var $\frac{1}{4}$ Mill. Kr., som det ingenlunde var let at placere, netop fordi Banken søgte sine Aktionærer som sit Klientel i Detailhandlernes ikke særlig kapitalstærke Rækker. I 1899 udvidedes Kapitalen til $\frac{1}{2}$ Mill. Kr., og allerede Aaret efter fordobledes den igen, til 1 Mill. Kr. I 1904 skete saa den næste Udvidelse, atter en Fordobling. Banken stod nu med en Kapital, som sikkert — om Virksomheden i det væsentlige skulde have holdt sig til de oprindelig paatænkte Samfundsklassers Behov — for en længere Aarrække vilde have været fuldt tilstrækkelig. Men siden da er de to Millioners Kapital forøget til det seksdobbelte. Her kan man ikke nøjes med

at anføre Aarstallene — Kapitaludvidelsen her har regnet med Maaneder. Saaledes ser Udvidelsestabellen ud for denne Bank efter 1904:

Marts 1905	fra 2 til 4 Mill. Kr.
Septbr. 1905	— 4 — 8 Mill. Kr.
Febr. 1906	— 8 — 12 Mill. Kr.

Selvfølgelig er det ikke Detailhandlerstandens voksende Krav, der har nødvendiggjort disse Udvidelser. Banken har i de forløbne Aar ganske emanciperet sig fra sit oprindelige stærkt begrænsede Omraade; den tjener ikke længere nogen enkelt bestemt Samfundsklasses Interesser, men gør sine Forretninger i alle Brancher, uden at den vistnok kan siges specielt at favorisere Detailhandlerstanden. Naar Virksomheden iøvrigt hviler paa et solidt Grundlag, er der nu sikkert intet urimeligt heri. Det er blot en Udvikling, der ikke har været forudset, men som man ikke derfor kan forkaste som unaturlig.

Den er heller ikke særlig for denne Bank. Mange Banker har begyndt som Bank for bestemte Interesser og er hurtigere eller langsommere gledet over i almindelig Bankvirksomhed, og har efterhaanden af det gamle Præg kun Navnet tilbage. Specialiseringen paa Bankomraadet er sikkert praktisk set ikke naturlig, hvad Erfaringerne hos os ganske bekræfter. I Virkeligheden har kun én eneste Bank formaaet at blive sit Program tro, nemlig Haandværkerbanken. Dens Ledelse har til Gengæld formaaet at vise, at en Standsbank, i det mindste paa dette Omraade, kan gennemføres — oven Købet med et meget smukt Resultat. Men Medlemsskabet i denne Bank og den laugs-mæs-

sige Sammenslutning har ogsaa indeholdt ualmindelig gode Betingelser for Trivslen af en Bank for en særlig Interessesfære — Betingelser, som næppe paa noget andet Omraade vil være til Stede i et lignende Omfang.

Naar Detailhandlerbanken foran fremhæves, er det da kun som typisk Eksempel paa Kapitaludvidelsesomraadet. I samme Retning kan nævnes Centralbanken, hvor Ekspansionstilbøjeligheden har været ikke mindre, skønt denne Bank endnu ikke har arbejdet i to Aar og saaledes end ikke har haft den rent tidsmæssige Mulighed for at indarbejde en Forretning, hvis Beskaffenhed virkelig kunde siges at motivere saa betydelig en Kapitaludvidelse, i alt Fald hvis Motiveringen skal have dybere Sandhed end den, der som oftest anses tilstrækkelig for Prospekterne. Centralbanken begyndte sin Virksomhed i December 1904; den kom som bekendt til Verden under ret store Fødselsveer. Før dens Start havde de store Banker ved forskellige Lejligheder medvirket ved Kapitaltegninger i nye Banker og til Dels ogsaa ved nye Bankers Start. Man kunde vel i al Almindelighed mene, at dette — at skaffe sig nye Konkurrenter — i og for sig var mindre naturligt, navnlig da det har vist sig, at Moderbankerne ikke har kunnet regne med den Pietet hos Ungdommen, som aabenbart ogsaa paa dette Omraade hører Fortiden til. Ved Centralbankens Start var da Tilbøjeligheden hos de store Banker i denne Retning ganske forandret; og med Kendskab til de sidste Aars forcerede Udvikling paa Bankomraadet var en forandret Taktik i Virkeligheden meget forstaaelig. En Regulering paa dette som andre finansielle Omraader er vel

egentlig næsten pligtmæssig for Hovedbankerne — i alt Fald efter den gamle Regel om »noblesse«. Thi under indtrædende ugunstige Konjunkturer er det ganske naturligt nu som før Hovedbankerne, Offentligheden vil se hen til, dem hvorfra Hjælpen ventes under afgørende Vanskeligheder, ligesom det er dem, man i større eller mindre Udstrækning altid vil lægge Ansvar paa.

Der er nu heller ingen Tvivl om, at de københavnske Hovedbanker ikke med Sympati har kunnet se paa den altfor forcerede Udvikling, der har fundet Sted i vore Banker de sidste Aar. Jeg skal her citere et Par autoritative Udtalelser paa dette Omraade, der ganske falder i Traad med de Betragtninger, der her og andet Steds oftere er gjort gældende i de sidste Par Aar. Den første foreligger i Grosserer-Societetets Komité's Handelsberetning for 1904. Under Omtalen af Pengemarkedet hedder det efter Opregningen af Aarets Emissioner:

»Som man vil se, er det næsten udelukkende Bankinstituter, der enten ved Kapitalens Udvidelse eller gennem Nydannelser har lagt Beslag paa Pengemarkedet; med det ikke ubetydelige Antal af kapitalstærke Banker, der allerede eksisterer, skulde det synes lidt vanskeligt for de ny at skaffe sig tilstrækkelige Virksomhedsfelter«.

Mere direkte i Formen er den anden Udtalelse, som jeg vil citere, og som bekræfter min Bemærkning foran om Hovedbankernes Stilling til de betydelige Kapitaludvidelser i de yngre Instituter.

Udtalelsen findes i Handelsbankens Aarsberetning for 1905. I det Afsnit, hvorfra den uddrages, tales der

først om den stærkt forcerede Byggevirksomhed, der betegnes som »et mørkt Punkt i Forretningslivet«; og i Fortsættelse heraf hedder det saa:

»Et andet mærkeligt Fænomen, der maaske staar i nogen Forbindelse hermed, er de i det sidste Aar stedfundne gentagne og forholdsvis betydelige Udvidelser — til Dels endog Mangedoblinger — af de nyere Bankers Aktiekapitaler. Dette Faktum skulde synes at vidne om en meget stærk Udvikling af Forretningslivet, hvilket dog — i alt Fald naar bortses fra Byggeriet og den store og overhaandtagende Spekulation paa Aktiebørsen — ikke skønnes at have nogen Hjemmel i de faktiske Forhold; meget mere maa vistnok en tilfredsstillende Forrentning af disse store Kapitaler ud i Fremtiden synes at skulle blive noget vanskelig og problematisk«. —

Kapitaludvidelserne udgør imidlertid kun den ene Side af dette Bankspørgsmaal. Jævnside med Kapitaløbet om at »blive store« i Henseende til Aktiekapital, har man været Vidne til en ikke mindre energisk Kamp om at drage Indlaan til sig. Bankerne virker jo ikke med Aktionærernes Penge alene; den Kapital, de har paa denne Maade, vil naturligvis altid være en meget vigtig Faktor, fordi det er den faste Sum, som en Gang for alle er betroet Institutet og som danner Basis for Virksomheden. Men den flydende Kapital, som Institutet kan drage til sig fra det aabne Marked, er ikke mindre afgørende for Forretningernes Vækst og Trivsel. Jo mere Banken kan faa ind i Indlaan, paa Bankbog og Folio eller paa anden Maade, des mere har den at virke med, des videre kan Virksomheden spændes ud. De yngre Banker har da med fuld Energi kastet sig

ogsaa over denne Opgave; og i Arbejdet for at naa saa vidt som muligt er der navnlig to typiske Træk, som man særlig har maattet lægge Mærke til. Det ene er den Mængde Filialer, som i Løbet af de sidste fem, seks Aar er spredt ud over Byen og dens Opland, og som har bevirket, at snart sagt hvert Kvarter har ikke en, men i Reglen to, tre eller fire Banker til sin Disposition. Det andet er Indlaansrenten; en højere Procent samt hertil Bonus eller Præmie har atter og atter været fremholdt for Publikum som den Fordel, man opnaaede hos den og den Bank. Paa dette Punkt har den indbyrdes Konkurrence mellem de yngre Instituter imidlertid ikke været saa stor som Konkurrencen uadtil. Allerede for fem Aar siden har jeg i en Artikel i Nationaløkonomisk Tidsskrift*) paavist, hvorledes Sparekasserne paa dette Rentespørgsmaal trængtes mere og mere af de over hele Landet opdukkende Bankinstituter. Siden da har der her og der og mange Steder været diskuteret om dette Problem, og navnlig om Sparekassernes Stilling, trængt som de jo nu er efterhaanden fra alle Sider af Banker til højre, af Kreditforeninger til venstre, og forfra og bagfra af Forsikringsselskaber og Hypothekforeninger. Trods den megen Diskussion om de Lovregler, som man burde indføre for at regulere disse Forhold, er man endnu ikke naaet ud over Overvejelsernes Stadium og venter navnlig stadig paa det Forslag, som oftere har været bebudet, men som man forhaabentlig ikke vil vente forgæves paa i denne Rigsdagssession.

De unge Banker har imidlertid ikke ventet. De

*) Febr.-Marts Hæftet 1901.

har handlet og presset paa, og selv da der administrativt sattes en ganske fast Bremse for fornyet Tilgang, klemte de yngste sig dog rolig videre frem, og de har forstaaet at hjælpe sig med en Ufortrødenhed, der ikke taler lidet til Gunst for deres Eksistensberettigelse.

Som bekendt er danske Sparekasser undergivne en Kontrol, som man intet kender til paa Bankomraadet. Meningen med Sparekasseloven var sikkert den, at Sparebogsystemet skulde være forbeholdt Sparekasserne. Praksis tillod imidlertid paa en tvivlsom Fortolkning Udviklingen af Bankbogsystemet, der efterhaanden i den almindelige Bevidsthed næsten har udvisket de faste Grænser mellem Banker og Sparekasser. Allerede Sparekasseloven bar i sig Spiren til en saadan Nivellering. Ganske vist paabød den, at Banker og lignende Institutioner, »der drive Vekselsomsætning« eller »hvorved Deltagelse i Udbytte og Overskud er forbeholdt Stiftere, Garanter eller Aktionærer«, ikke maa »kalde sig Sparekasser« og ikke »ved at drive deres Forretning eller Dele deraf paa Sparekassevilkaar« kan opnaa de Begunstigelser, der i Lovgivningen er tilsagte Sparekasser. Men den samme Paragraf gjorde den første Indrømmelse for de da »bestaaende Instituter af den nævnte Art«, der drev Sparekassevirksomhed. De skulde paa visse nærmere Betingelser have Lov at fortsætte. Og en — ganske vist meget tvivlsom — administrativ Fortolkning af Loven om Stempelbegunstigelser fortsatte Nivelleringsarbejdet ved ogsaa at give nye Banker Stempelbegunstigelse for Kontrabøger. Igennem de to sidste Tiaar har vi derfor haft ¹⁾ Rene Sparekasser, der tog imod Penge paa Sparekassebøger, ²⁾ Banker, der ogsaa var

Sparekasser og havde samme Ret og ³⁾ Banker, der ikke var Sparekasser, men ogsaa tog imod Penge paa Bøger (»Bankbøger« — »paa Sparekassevilkår«), og som vel at mærke ligeledes nød Stempelbegunstigelse. Disse Overgange synes saa blide som tænkeligt, saa ganske vel egnede til at borteliminere enhver Forstaaelse hos Publikum af Begrebet Sparekasseindskud modsat Bankindlaan.

Indtil 1901 meddeltes der uden nogen Indvendinger alle nye Banker fuld Stempelbegunstigelse. Men fra dette Aar indførtes en — i Virkeligheden ganske irrational — Indskrænkning. Man nægtede de nye Instituter Stempelbegunstigelse for Kontrabøger. Utvivlsomt var det et Hensyn til Sparekasserne, der gjorde sig gældende ved denne Beslutning. Fra et Publikumstandpunkt kan man imidlertid næppe sige, at der vandtes nogen Fordel derved for Sparekassesystemet. Vi fik nu en Rubrik ⁴⁾ Banker, der uden nogen egentlig paaviselig Grund, skønt de i et og alt ligner Gruppe 3, ikke har Stempelbegunstigelse for Bankbøger. Dette har ikke hindret Fremkomsten af nye Banker, hvad man vel heller ikke tør paastaa har været Beslutningens Hensigt. Det vilde jo ogsaa være ret ejendommeligt just at ville hindre Bankstiftelse; selv om man i og for sig maa mene, at vi for Tiden har Banker nok, bør dog denne Virksomhed, saalidt som al Handel og Vandel, ikke unddrages den fri Konkurrences foryngende og regulerende Indflydelse.

Maaske kom en Del paatænkte mindre Instituter (navnlig Haandværkerbanker i Provinserne) ikke i Virksomhed, væsentligst af denne Grund. Men Nydannelserne paa Bankomraadet hørte ellers ingenlunde op;

tværtimod er der siden stiftet op imod en Snes Instituter, der hidtil har maattet undvære denne Stempelbegunstigelse; af de københavnske Instituter, som er medtagne i foranstaaende Oversigt, er dette saaledes Tilfældet med Revisionsbanken, Patentbanken og Centralbanken.

Problemet Banker kontra Sparekasser er af stor nationaløkonomisk Betydning, saavist som en sund og rolig Udvikling for begge de beslægtede Virksomhedsgrene er af den allerstørste Vigtighed. Sparekasserne forvalter ialt en Kapital af over 800 Mill. Kr.; Vilkaarene for en saadan Pengeforvaltning kan følgelig ingenlunde være nogen ligegyldig Sag. Gennem Sparekasseloven er der skabt et Grundlag, som der kan bygges videre paa. Det er sikkert muligt ved forholdsvis enkle Regler — og uden at krænke Bankernes velerhvervede Rettigheder — at sætte det Skel imellem Sparekasser og Banker, som de mange Nydannelser og Udvidelser paa Bankomraadet har gjort endnu mere ønskeligt. Baade Sparekasser og Banker vil derved komme til at virke under mere lige Vilkaar, og Forskellen mellem Sparekassemidler og Indlaansmidler vil fæstne sig af sig selv. Publikum vil faa den Fasthed i Opfattelsen, som nu er ved ganske at forflygtiges. Det vil skabe Sparekasserne den Særstilling i Konkurrencen, som de har Krav paa derigennem, at deres Formaal ikke er økonomisk Vinding; og Bankerne vil paa deres Side næppe føle sig brøstholdne ved en Understregning af det forretningsmæssige Moment, som adskiller dem fra deres mere ideelt virkende Frænder.

Man kan derfor kun ønske, at de nødvendige Lovforslag paa dette Omraade snarest maa se Lyset. Ikke

mindst vil de unge Banker, som er stiftede efter 1901, slutte sig til dette Ønske; thi for dem er den nuværende Tilstand selvfølgelig en Kilde til stadige Ulæmper.

Naar den naturlige Adskillelse paa dette Omraade forhaabentlig om ikke altfor lang Tid er gennemført, vil de to Virksomhedsgrene kunne udvikle sig hver efter sine Muligheder.

Hvorledes Udviklingen nærmere vil forme sig, maa man saa lade Fremtiden om. Maaske vil vi paa Sparekasseomraadet blive Vidne til nogen Stagnation; det er da i saa Henseende en Trøst, at vi har noget at tabe af, eftersom Danmark alt i mange Aar har været anført som Nr. 1 paa Sparekasseomraadet blandt de europæiske Nationer.

Hvad Bankerne angaar maa man haabe, at den forcerede Udviklingstendens nu har kulmineret og vil blive afløst af et virksomt Arbejde for godt at underbygge de erhvervede Positioner. Det er jo sagt Gang efter Gang i de blomstrende Artikler, som har ledsaget de mange Kapitaludvidelser, at Bankerne »rustede« sig til de kommende Opgangstider. Forhaabentlig vil de forstaa at bruge deres Krudt og forhaabentlig kommer den Kampagne, som har dannet Forudsætningen for alle disse Rustninger. Lige siden den sydafrikanske Krig har man jo drømt om den Opgangens Tid, som skulde give den økonomiske Verden en ny Æra. Og efter Afslutningen af den russisk-japanske Krig har de hidtil skuffede Forventninger suget ny Næring af forskellige Momenter, som synes at love, at den udeblevne Opgangstid nu staar for Døren. Forsaavidt er det en gunstig Tid, i hvilken denne overdrevne Udvidelsestrang har udfoldet sig, og deraf kan man da ogsaa udlede

Forhaabningen om, at Fremtiden skal gøre Betænkelighederne til Skamme.

Det er iøvrigt ikke udelukket, at den Bankpolitik, der har været fremherskende i København i det sidste Tiaar, ad en Omvej vil nærme os til den Koncentrationstendens, som allerede i lang Tid har kendetegnet andre europæiske Landes Bankvæsen, f. Eks. Tysklands og Englands*). Ja, denne Tendens kan vel alt siges at have sat sig saa mange Frugter, at den allerede nu kan anføres som en direkte Virkning af de forandrede Bankforhold i det sidste Tiaar. Listen over Sammenlutningerne er allerede ikke ganske kort. I den i Noter citerede Artikel nævnes til at begynde med et af vore ældste og største private Bankierhuse — Smidt & le Maires — Likvidation og Overførelse af de væsentligste Forretninger til Handelsbanken. I den aller-seneste Tid foreligger: Landmandsbankens Overtagelse af Industribanken, Laane- og Diskontobankens Overtagelse af Firmaet Rubin & Bing, Privatbankens Overtagelse af den private Laanebank og senest Grundejerbankens Overtagelse af D. B. Adler & Co.

I de to Tilfælde er det private Bankierhuse, der — til Dels paa Grund af personlige Forhold — har foretrukket at opgive deres Selvstændighed. I de andre to Tilfælde er det mindre Banker, begge ældre, der er opslugt af større. Af disse var den ene — Industribanken — en stagnerende Virksomhed, der havde haft ugunstige Tider, som den havde haft vanskeligt ved at komme flot af. I det sidste Tilfælde var det en af

*) Jfr. herom en nylig fremkommen Artikel af Emil Meyer, i dette Tidsskrifts Marts—April Hefte 1906.

vore fineste Banker, hvis Aktier noteredes blandt de højeste, som fandt, at Tiden og Forholdene var løbne fra den, hvorfor den foretrak en Afslutning, som stod i udmærket Forhold til den Virksomhed, den gennem et halvt Aarhundrede har udfoldet i Københavns Bankverden.

